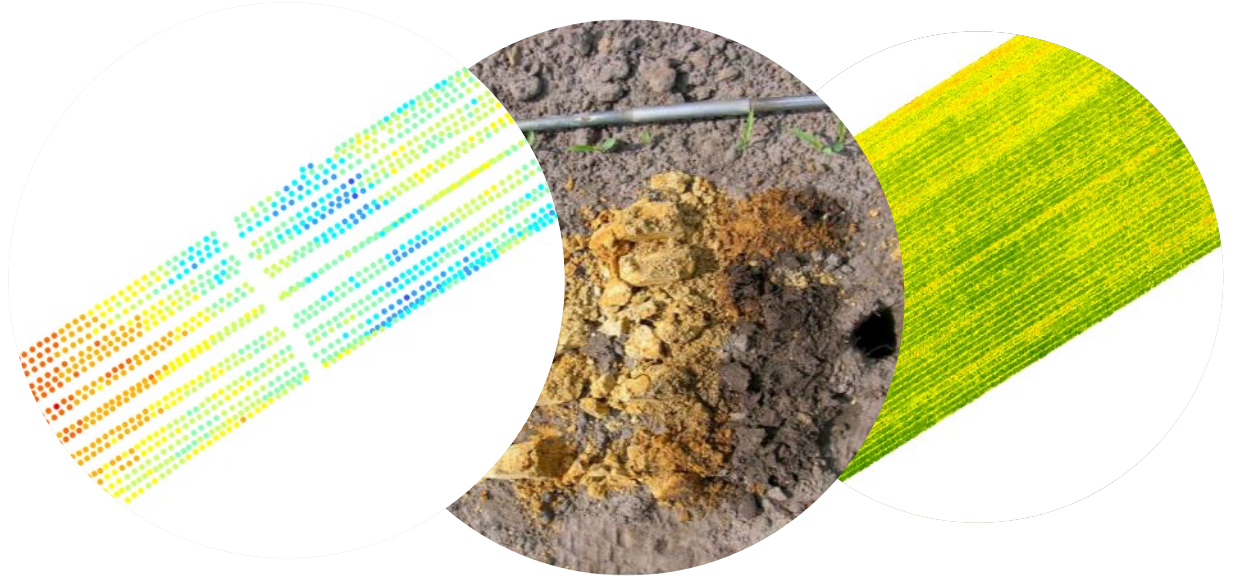

Bodempfysische meetmethoden

Stand van zaken en ontwikkelingen mbt meten van bodemkwaliteit

22 november 2022, Fenny van Egmond, Erik van den Elsen, Gijs Staats, Karin Pepers, Matteo Poggio

Programma

■ **Korte presentatie (binnen)**

- **Introductie van bodemfysische BLN indicatoren:** welke bodemfysische metingen zijn er in de BLN lijst opgenomen?
- **Waarom zijn deze indicatoren belangrijk, hoe worden ze nu gemeten en hoe gaan we ze in de toekomst (misschien wel) meten?**
bulkdichtheid, textuur, waterretentiecurve, indringingsweerstand, aggregaatstabiliteit, water vasthoudend vermogen (WVV) meten met NIRS, visuele bodemkwaliteitsbeoordeling

■ **We gaan het veld in** en demonstreren een aantal van deze bodemfysische metingen

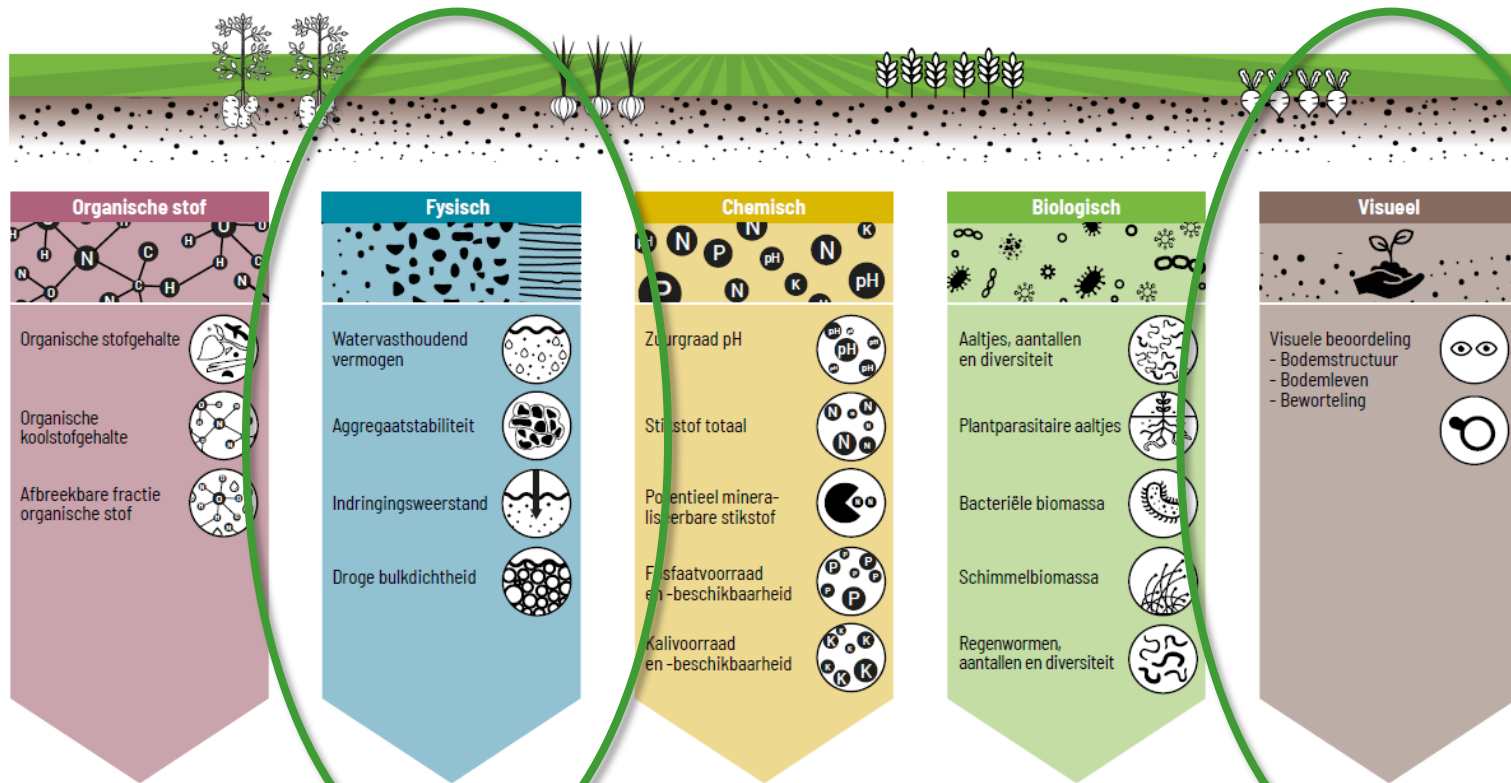
- **RhoC sensor** en **100cc ringen** (*bulkdichtheid, textuur, waterretentiecurve*)
- **Mes** en een **penetrologger** (*indringingsweerstand*)
- **Visuele bodembeoordeling** in een profielkuil (*diverse indicatoren*)
- Meten van *bodemfysische- en bodemchemische indicatoren* met de **Agrocares handscanner** op basis van NIRS

BETER
BODEMBEHEER

BODEMINDICATOREN VOOR LANDBOUWGRONDEN IN NEDERLAND (BLN VERSIE 1.1)

Voor uniforme bodemkwaliteitsbeoordeling en duurzaam beheer

**MET METING VAN BODEMKWALITEIT GERICHT WERKEN AAN VERSTERKEN BODEMFUNCTIES
PRODUCTIE • WATERREGULATIE • KOOLSTOFOPSLAG • RECYCLING NUTRIËNTEN • BIODIVERSITEIT**

BLN: Fysische metingen + visuele beoordeling

Nr	Indicator	Klassieke meetmethode	Snelle, goedkopere meetmethode ¹	Eenheid	Type waarde	Streef- en referentiewaarden				Bron streef- en referentiewaarden
						akkerbouw op klei	akkerbouw op zand	melkvee-houderij op klei	melkvee-houderij op zand	
Fysische indicatoren										
4	Watervasthoudend vermogen	Zandbak/drukpan	pedotransferfunctie o.b.v. textuur + OS	m ³ m ⁻³	Ref	0.24	0.19	0.24	0.19	Heinen et al., 2020
5	Aggregaatstabiliteit	Natte zeefmethode	n.b.	%	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
6	Indringingsweerstand	Penetrometer	n.b.	MPa	Streef	< 3	< 3	< 3	< 3	Handboek Bodem en Bemesting
7	Droge bulkdichtheid	Massa na drogen 105 ^o C	pedotransferfunctie o.b.v. OS%	kg m ⁻³	Streef	1.15-1.41 (n=105)	1.20-1.51 (n=99)	0.76-1.38 (n=215)	1.17-1.47 (n=203)	CC-NL 2018
Overige indicatoren										
18	Visuele beoordeling	Visueel	n.b.	Bodemstructuur	Ref	https://www.goedbodembeheer.nl/graaaf-een-kuil https://www.cosunleden.nl/unitip/handleiding-bodemconditie http://mijnbodemconditie.nl/				GoedBodemBeheer Conditiescore Bodemconditiescore
# Bodemleven				Ref						
Beworteling				Ref						

BLN: Fysische metingen + visuele beoordeling

Nr Indicator	Klassieke meetmethode	Snelle, goedkopere meetmethode ¹
Fysische indicatoren		
4 Watervasthoudend vermogen	Zandbak/drukpan	pedotransferfunctie o.b.v. textuur + OS
5 Aggregaatstabiliteit	Natte zeefmethode	n.b.
6 Indringingsweerstand	Penetrometer	n.b.
7 Droge bulkdichtheid	Massa na drogen 105° C	pedotransferfunctie o.b.v. OS%
Overige indicatoren		
18 Visuele beoordeling	Visueel	n.b. Bo

BLN: Fysische metingen + visuele beoordeling

Nr	Indicator	Klassieke meetmethode	Snelle, goedkopere meetmethode ¹
Fysische indicatoren			
4	Watervasthoudend vermogen	Zandbak/drukpan	pedotransferfunctie o.b.v. textuur + OS
5	Aggregaatstabiliteit	Natte zeefmethode	n.b.
6	Indringingsweerstand	Penetrometer	n.b.
7	Droge bulkdichtheid	Massa na drogen 105° C	pedotransferfunctie o.b.v. OS%
Overige indicatoren			
18	Visuele beoordeling	Visueel	n.b. Bo

BLN: Fysische metingen + visuele beoordeling

Nr	Indicator	Klassieke meetmethode	Snelle, goedkopere meetmethode ¹
<i>Fysische indicatoren</i>			
4	Watervasthoudend vermogen	Zandbak/drukpan	pedotransferfunctie o.b.v. textuur + OS
5	Aggregaatstabiliteit	Natte zeefmethode	n.b.
6	Indringingsweerstand	Penetrometer	n.b.
7	Droge bulkdichtheid	Massa na drogen 105° C	pedotransferfunctie o.b.v. OS%
<i>Overige indicatoren</i>			
18	Visuele beoordeling	Visueel	n.b.

Nieuwe meetmethoden

NIRS

NIRS

n.a.

Rho-C

n.a.

BLN: Fysische metingen + visuele beoordeling

Nr	Indicator	Klassieke meetmethode	Snelle, goedkopere meetmethode ¹
Fysische indicatoren			
4	Watervasthoudend vermogen	Zandbak/drukpan	pedotransferfunctie o.b.v. textuur + OS
5	Aggregaatstabiliteit	Natte zeefmethode	n.b.
6	Indringingsweerstand	Penetrometer	n.b.
7	Droge bulkdichtheid	Massa na drogen 105° C	pedotransferfunctie o.b.v. OS%
Overige indicatoren			
18	Visuele beoordeling	Visueel	n.b. Bo

Watervasthoudend vermogen:

- * De hoeveelheid vocht die de bodem kan vasthouden tussen veldcapaciteit (pF 2.0) en verwelkingspunt (pF 4.2)
- * Is een belangrijke eigenschap o.a. tijdens langdurige droogte-periodes en voor waterberging.
- * Wordt o.a. beïnvloed door textuur, structuur en OS gehalte.

BLN: Fysische metingen + visuele beoordeling

Nr	Indicator	Klassieke meetmethode	Snelle, goedkopere meetmethode ¹
Fysische indicatoren			
4	Watervasthoudend vermogen	Zandbak/drukpan	pedotransferfunctie o.b.v. textuur + OS
5	Aggregaatstabiliteit	Natte zeefmethode	n.b.
6	Indringingsweerstand	Penetrometer	n.b.
7	Droge bulkdichtheid	Massa na drogen 105° C	pedotransferfunctie o.b.v. OS%
Overige indicatoren			
18	Visuele beoordeling	Visueel	n.b. Bo

Aggregaatstabiliteit:

- * Een maat voor stabiliteit van aggregaten oiv water
- * Is een belangrijke eigenschap voor de bodemstructuur en waterhuishouding.
- * Wordt o.a. beïnvloed door textuur, OS gehalte en biologische activiteit.

BLN: Fysische metingen + visuele beoordeling

Nr	Indicator	Klassieke meetmethode	Snelle, goedkopere meetmethode ¹	
Fysische indicatoren				
4	Watervasthoudend vermogen	Zandbak/drukpan	pedotransferfunctie o.b.v. textuur + OS	
5	Aggregaatstabiliteit	Natte zeefmethode	n.b.	
6	Indringingsweerstand	Penetrometer	n.b.	
7	Droge bulkdichtheid	Massa na drogen 105° C	pedotransferfunctie o.b.v. OS%	
Overige indicatoren				
18	Visuele beoordeling	Visueel	n.b.	Bo

Indringingsweerstand:

- * Een maat voor bodemverdichting
- * Is een belangrijke eigenschap voor gewasopbrengst, waterhuishouding, bodembiologie, etc.
- * Wordt o.a. beïnvloed door textuur, watergehalte.

BLN: Fysische metingen + visuele beoordeling

Nr	Indicator	Klassieke meetmethode	Snelle, goedkopere meetmethode ¹
Fysische indicatoren			
4	Watervasthoudend vermogen	Zandbak/drukpan	pedotransferfunctie o.b.v. textuur + OS
5	Aggregaatstabiliteit	Natte zeefmethode	n.b.
6	Indringingsweerstand	Penetrometer	n.b.
7	Droge bulkdichtheid	Massa na drogen 105° C	pedotransferfunctie o.b.v. OS%
Overige indicatoren			
18	Visuele beoordeling	Visueel	n.b. Bo

Droge bulkdichtheid:

- * Een maat voor o.a. bodemverdichting
- * Is een belangrijke eigenschap voor bodemverdichting
- * Wordt o.a. beïnvloed door textuur, bodemverdichting.

BLN: Fysische metingen + visuele beoordeling

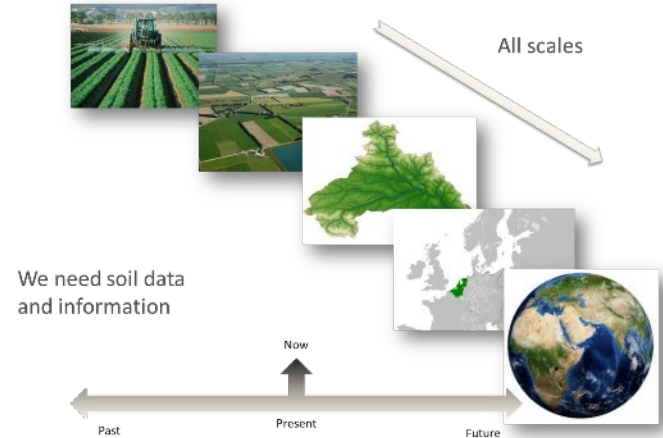
Nr	Indicator	Klassieke meetmethode	Snelle, goedkopere meetmethode ¹
<i>Fysische indicatoren</i>			
4	Watervasthoudend vermogen	Zandbak/drukpan	pedotransferfunctie o.b.v. textuur + OS
5	Aggregaatstabiliteit	Natte zeefmethode	n.b.
6	Indringingsweerstand	Penetrometer	n.b.
7	Droge bulkdichtheid	Massa na drogen 105° C	pedotransferfunctie o.b.v. OS%
<i>Overige indicatoren</i>			
18	Visuele beoordeling	Visueel	n.b.
			Bo

Visuele beoordeling:

- * Een snelle, goedkope beoordeling van de bodemkwaliteit
- * Is een belangrijk voor bewustwording en combineren van diverse bodemkwaliteitsaspecten (koolstof, fysisch, chemisch, biologisch)

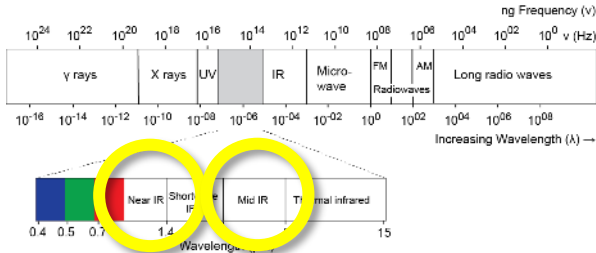
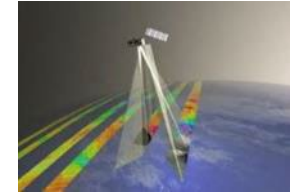
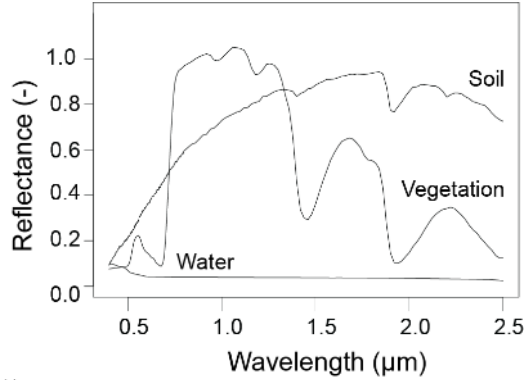
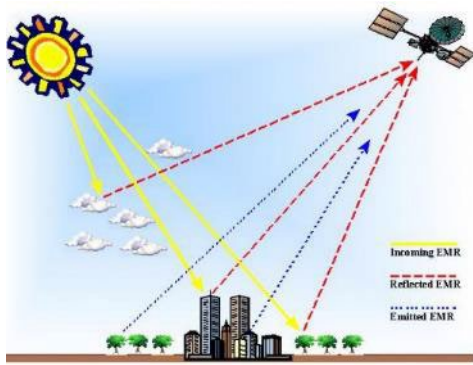
Wat zijn de afwegingen bij een keuze van de meettechniek?

- Wat is het (eind)doel?
- Welke schaal?
- Hoe onnauwkeurig mag het zijn?
- Hoeveel meetpunten?
- Kun je het zelf?
- Hoog of laag-technologisch?
- Wat kost het? Andere toepassingen?
- **Blijf zelf nadenken!**

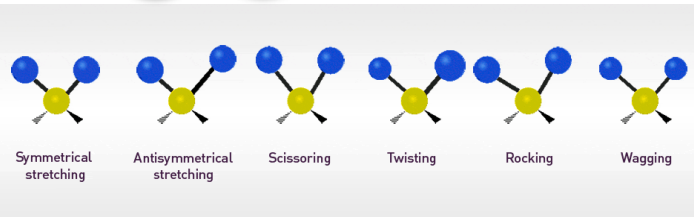
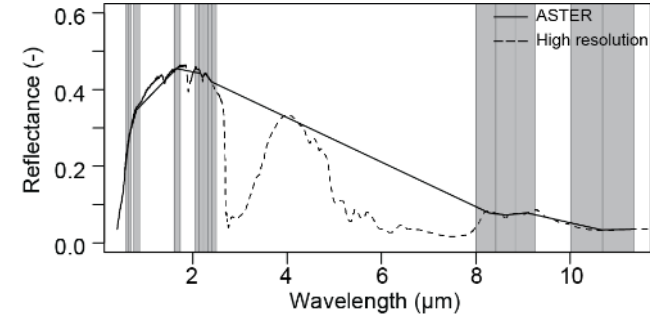

The most effective remedy for supplementing and improving information is the one that **answers the question against minimal costs**, where the **costs are not higher than the gain** in terms of improved *value of information* (Morgan et al., 1990)

Visible, Near and Mid infrared sensors (NIR, MIR)

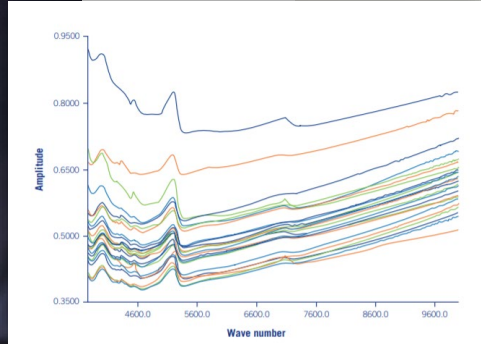

Alleen bovenste mm!
Kalibratie en omrekening nodig

Mulder, V. L. (2013), Spectroscopy-supported digital soil mapping, 188 pp, PhD thesis, Wageningen University, Wageningen.

Visible, Near and Mid infrared sensors (NIR, MIR)

Agrocares handscanner en **Eurofins lab opstelling** voor NIR bepalingen van bodemeigenschappen.

Agrocares scanner: OS, kleigehalte, nutriënten.

Visible, Near and Mid infrared sensors (NIR, MIR): Verdere ontwikkelingen

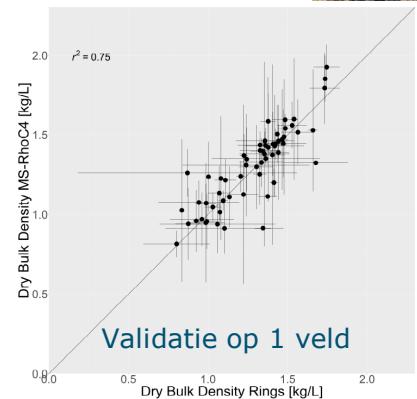
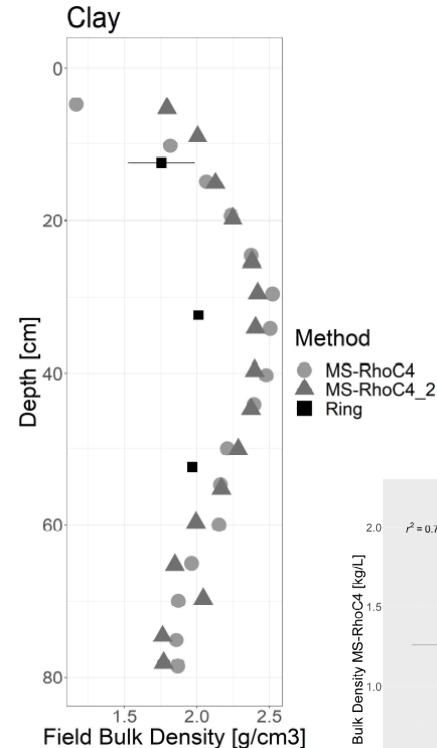
'Vertaling' van BLN indicatoren 'watervasthoudend vermogen' en 'aggregaat stabiliteit' is goed mogelijk m.b.v. NIRS

- Een eerste proef aan de hand van **30 monsters** gaf een **correlatie (R^2) van 0.53**
- Er zijn **veel klassieke metingen en NIR metingen** nodig om een **goede correlatie ($R^2 > 0.95$)** te krijgen (x-1000 metingen)
- NIRS varianten van deze indicatoren zou **enorm kosten- en tijdbesparend** zijn!

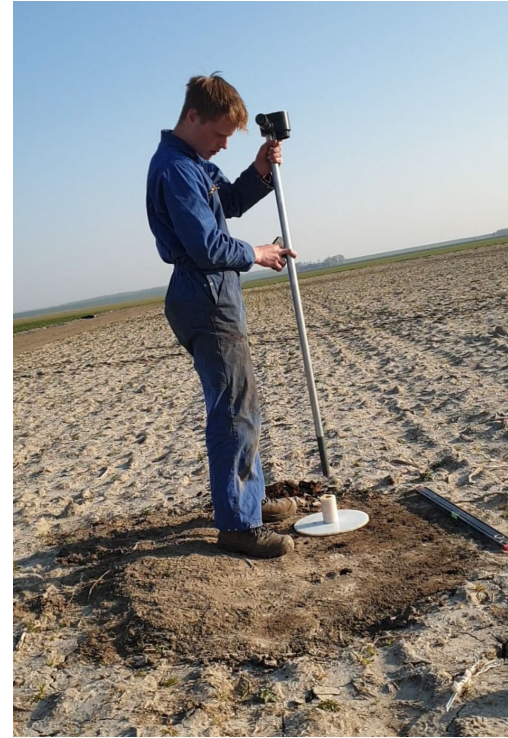

Actieve gammastraling met Rho-C: Bulkdichtheid

- Gemeten afname van een bekende hoeveelheid straling in een bekend volume door absorptie door massa
- Meetdiepte afhankelijk van opstelling: 0-100 cm
- Meting geeft (veldvochtige) bulkdichtheid over +/- 5 cm; in combinatie met vochtmeting droge bulkdichtheid in g/cm³
- Meetopzetten op boorkernen in Australië, Nieuw Zeeland
- Meetopzet in situ door **Medusa Radiometrics**: wordt gevalideerd in het veld binnen BNBM, FlevoLand in Beweging

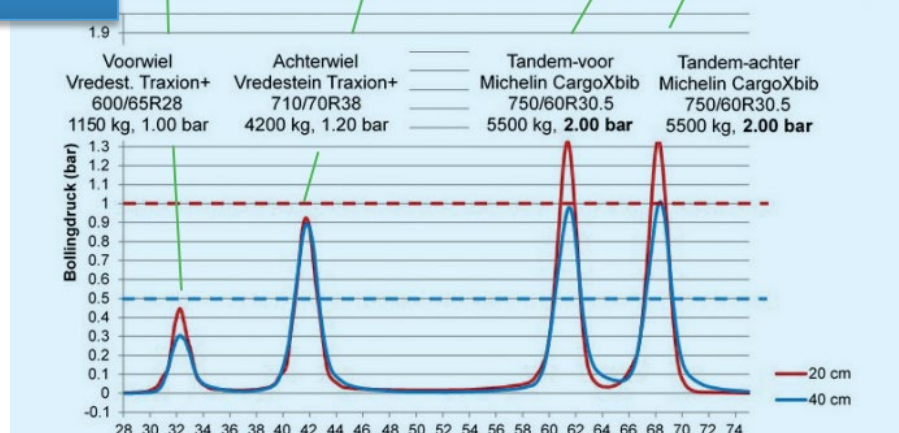
Rho-C: Bulkdichtheid handmatig meten

Mobiele meetopstelling bodemdruk

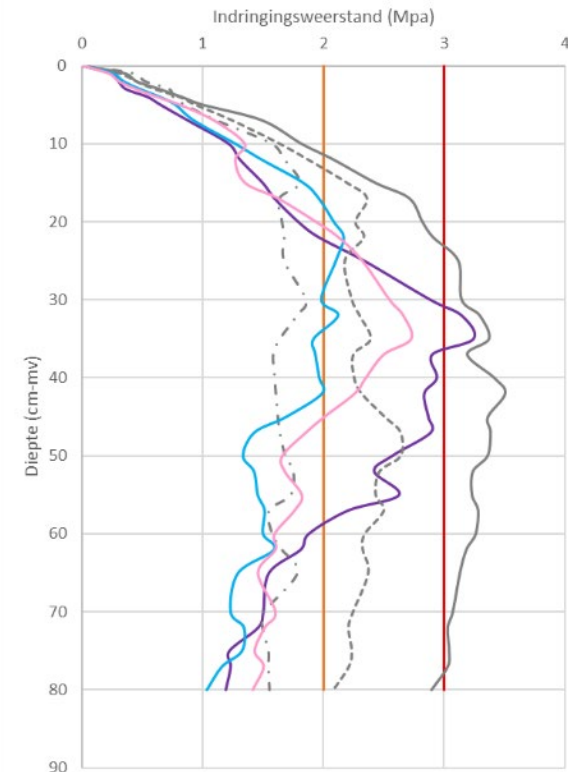
Wieldrukken worden gemeten met drukopnemers

Penetrologger - indringingsweerstand

- Indringingsweerstand is een maat voor bodemverdichting
- Drukweerstand van ijzeren pen die met constante snelheid en kracht de bodem in wordt geduwd
- Indicatie voor bewortelbare diepte, verdichting
- Meting wordt beïnvloed door bodemvochtgehalte, bodemopbouw, opnemer (!)
- Lopend/in situ, puntmeting
- Gemiddelde van 5 steken
- Bijv. Eijkelkamp

- drempelwaarde 2: verminderde wortelgroei
- drempelwaarde 3: geen wortelgroei
- ploegzool
- natuurlijk compact
- - - natuurlijk matig compact
- . - natuurlijk los
- mogelijk verschillende grondsoorten in profiel
- lichte ploegzool

Visuele bodembeoordeling

Verschillende methoden:

- Zicht op bodemstructuur
- Conditie score
- Bodemconditiescore
- GoedBodemBeheer
- ...

Visuele bodembeoordeling kuil volgens Zicht op de Bodemstructuur

Perceel:	Gewas:	Opmerkingen
	2 ^{de} jaar grasklaver	
Structuur 0-25 cm	7	Vanaf 20 cm compacter en scherper
Structuur 25-50 cm	4	Vanaf 30 cm verdicht, blauw + roestvlekken
Bodemleven	7 ⁵	
Beworteling		Vanaf 20 cm afnemend
Waterhuishouding	5	Blauw en roest
Aanvullingen Visual Soil Assessment		
Aanwezigheid vlekken 50 cm	Roest vanaf 40 cm	%
Bewortelingsdiepte	50, niet intensief	Diepte / intensiteit
Textuur	0	Score 0 (poor), 1 (moderate) en 2 (good)

Structuur 25-50 cm: vanaf 30 cm verdicht en blauw. Wortels vinden een weg naar beneden via breukvlakken.

Visuele bodembeoordeling kuil volgens Zicht op de Bodemstructuur

Perceel:	Gewas:	Opmerkingen
	vv: consumptieaardappel nu: grasklaver	
Structuur 0-25 cm	8	
Structuur 25-50 cm	4	Storende laag op ca 40 cm. Vlak boven het zand
Bodemleven	4	Geen sporen
Beworteling	8	Tot storende laag
Waterhuishouding		
Aanvullingen Visual Soil Assessment		
Aanwezigheid vlekken 50 cm	Nee	%
Bewortelingsdiepte	Ca 40 cm	Diepte / intensiteit
Textuur	2	Score 0 (poor), 1 (moderate) en 2 (good)

Structuur 25-50: Op 40 cm is een storende harde laag te zien. Deze laag zit vlak boven de overgang naar de zandlaag. De wortels hebben moeite om hier door heen te komen.

Begrijpen we wat we meten/zien?

Bedankt! En nu naar buiten..

- fenny.vanegmond@wur.nl
- erik.vandenelsen@wur.nl
- k.pepers@aeres.nl

